

בעהשית

שבע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת שלח תשפ"ג

גליון ב' אלפים ע"ג

שנה ל"ט • גליון ל"ו

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שבע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' רבי עקיבא 8 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת שלח תשל"ה

- אמונה הוא מלשון המשכה להמשיך הישועה, ועל ידי רפיון באמונה מאבדים את הישועה.
- כאשר נגזר משמים ישועה לאדם, בראשונה גוזרים שתהיה לו אמונה, ואם נגזר עליו עונש בראשונה נגזר עליו לקחת ממנו האמונה.
- גם מי שנגזר עליו משמים ליטול האמונה, עדיין נשארת הבחירה, ואם יתחזק בכל כוחו להישאר באמונה אזי שום רע לא יבוא עליו.
- גם כשאין לאדם שום זכות, אם יש לו אמונה אזי בזכות זה יזכה לישועה, ולכן נגאלו ישראל ממצרים בשכר האמונה.
- התנאי לירש את הארץ הוא הידיעה שהגוים הם גיבורים עצומים ובדרך הטבע אי אפשר לכבוש אותם, רק על ידי האמונה כי לה' הישועה, והמאמין מותר לו ללכת לארץ, אבל מי שסובר ללכת בכח הזרוע של בשר ודם, סכנה הוא לו ללכת לארץ.
- משה רבינו שלח את המרגלים לראות אם יושבי הארץ הם גיבורים, ואם יראו שהם גיבורים אזי טוב הדבר, כי אז יבטחו ישראל רק בשם ה' וממילא יוכלו לרשת את הארץ.
- כאשר המרגלים סמכו על כח בשר ודם ולהתיירא מגבורת ילידי הענק, היתה לכך השפעה לדרות עד לימינו שיהיו נסיונות של היצר הרע שאנשים יתלו הכל בכח בשר ודם.
- הנסיון הקשה ביותר בימינו הוא נסיון האמונה, ומפרשת שלח יש ללמוד אמונה לבטוח רק בשם ה' ולא לירא מרובות עם.
- יש לדעת שהגוים הם רוצחים ואינם בסוג בן אדם, ולא לומר שיש מציאות של גוי בעל מידות טובות ומתוקנות.
- המרגלים הוציאו דיבת הארץ שהגוים שם נחשבים לאנשי מידות טובות ומתוקנות, וזה גרום שיטעו אחרי הגוים ויתערבו בהם.
- הקב"ה הבטיח באמירת אשר אני נתן לבני ישראל, שתמיד יהיה אפשר להישאר יהודי כשר בארץ ישראל ולא להיגרר אחרי דרכי הגוים.

בשולחן הטהור יום ש"ק פרשת שלח תשל"א

- כל האותות והמופתים עשה ה' לעיני כל ישראל ובגין כך היה להם להיטיב דרכיהם ומעשיהם.
- כל חפצנו שהקב"ה יקדש שמו ברבים ויתגדל ויתקדש שמייה רבה ויתוקן העולם כולו במלכות שמים.

בשולחן הטהור ליל ש"ק פרשת שלח תשל"ח

- אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

והצנע לכת עם אלקיך

- ראשית עבודת האדם לבא למדת הענוה ויכיר שכל מה שיש לו הוא מאת ה', שכן הגאווה גורמת להתרחקות מהקב"ה ומביאה לידי חטא.
- כיון שבארץ ישראל יש תמיד השראת השכינה, לכן בהכרח היא מסוגלת למדת הענוה.
- המרגלים נשלחו לתור למה נקרא שמה ארץ כנען מלשון הכנעה.
- מספח"ק מתת י-ה, שאברהם אבינו ראה גם את החלקים המוסתרים של ארץ ישראל.
- מספח"ק ברית אברם, שהמרגלים נשלחו במטרה לראות גם את החלקים המוסתרים של ארץ ישראל, שלא כל אדם זוכה לראותם.
- המתנהג בענוה וכל עבודתו היא בהסתור, זוכה מדה כנגד מדה לראות ולהרגיש את קדושת הארץ גם בחלקיה המוסתרים.
- גודל הענין שכל העבודה תהיה בהסתור ולקיים והצנע לכת עם אלקיך.
- הלימוד למשה רבינו במראה הסנה, להסתיר העבודה מעין כל.
- עבודתם של יעקב ויוסף היתה בהסתרה גדולה אף ממלאכי מרום, וזהו בחינת חכמה.
- משה רבינו נתבקש לשלוח מרגלים שיכולים לתור הארץ, ומוכרח שיהיו בעלי ענוה.
- שלח לך, לדעתך, היינו דעתו של משה רבינו שהיה עניו מאד מכל האדם.

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

בהדרת קודש וברגשי כבוד משגרים אנו בזה בשם כל הקהל הקדוש
ברכות לראש משביר קדם עטרת ראשנו ותפארתנו

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעון קדשו במזל טבא וגדיא יאה
שמחת הולדת הנין שיחי

בן לנכדו הרה"ג מורינו יעקב מאיר משולם שליט"א

בן בנו הגה"צ מורינו יחזקאל שרגא ברוך שליט"א

רב ואב"ד קרית צאנז נתניה

והברכה אחת היא לסבים הדגולים

כקש"ת אדמו"ר מסטראפקוב שליט"א

הגאווה"צ רבי יצחק אריה ליבוש היילפרין שליט"א

גאב"ד ראדומישראל

והרה"ג רבי יחזקאל שרגא דוד היילפרין שליט"א

דומו"צ בית מדרשנו ברמות עיה"ק ירושלים

בקול צהלה ורינה שפתינו תרננה שיהא רעוא מן קדם ה' אוהב צדיקים ית"ש
שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, לתפארת השושילתא ודהבא ובית אבוה"ק,
ואך קול ששון וקול שמחה ישמע לעד במעון הקודש, אכיה"ר

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרישת שלח תשל"ה

באפיקורסים וכופרים בעיקר להכחיש הכל, אלא באנשים שהאמינו שיש בורא עולם שוכן מרומים, ובכל זאת בסכלותם ענו ואמרו שיושבי הארץ הם ח"ו חזקים ממנו, והלא דיבורים אלו אינם אפילו בגדר אפיקורסות, אלא סתם דיבורי שטות ושיגעון בעלמא, ומה צריך הכתוב לכתוב שאמרו דברי שטות כגון אלו.

עוד יש להבין, שהרי כבר נכתב למעלה שהמרגלים אמרו (פסוקים כח-כט)

אפס כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד וגם ילדי הענק ראינו שם, עמלק יושב בארץ הנגב וגו', ואם כן מה בא הכתוב לומר כאן שוב ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אותה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות. גם יש לבאר מהו כוונת הענין של 'אנשי מדות', וברש"י פירש, גדולים וגבוהים וצריך לתת להם מדה, כגון גלית (שמואל א' י, ד) גבהו שש אמות וזרת וכו', ע"כ, ועוד לאלוקי מילין בזה.

עוד כתב רש"י על הכתוב ארץ אוכלת יושביה, בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים, והקב"ה עשה לטובה כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו (סוטה שם), ע"כ. ולכאורה הוא

בתוה"ק (במדבר יג, ל-לב) ויהם כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה, והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו, ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אותה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות.

יש לדקדק בכפל הלשון עלה נעלה, שהיה די באומרו נעלה וירשנו אותה. כיוצא בזה יש לדקדק בכפל אומרו יכול נוכל לה, שהיה די באומרו כי נוכל לה (ראה אלשיך הק').

גם צריך ביאור כוונת המאמר כי יכול נוכל לה, שמשמע שהוא נתינת טעם על מה שפתח ואמר עלה נעלה, יען כי יכול נוכל לה, והוא פלאי, מה חידוש ותוספת טעם יש באמירה זו אחרי שכבר אמר עלה נעלה, הרי מאליו הדבר מובן שיעלו רק כשיוכלו לה, ואין בתוספת זו שום הסבר מדוע באמת עלה נעלה.

וברש"י פירש על מה שאמרו המרגלים כי חזק הוא ממנו, כביכול כלפי מעלה אמרו (סוטה לה, א), ע"כ. ותמוה, שהרי אין המדובר כאן

ובמשך ארבעים שנה מתו כל העם מכן עשרים שנה ומעלה. כל זאת היא נפלאה בעינינו, האמנם חמור עון המרגלים יותר מעבודה זרה ומכל שאר החטאים והנסיונות שניסו את ה'.

ביותר תגדל התמיהה, שהרי הם הלכו לרגל את הארץ על פי ה' ולפי

ציווי של משה רבינו, כאמור בתחילת הפרשה (יג, ב-ג) שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל וגו', וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ה'. ואף שכבר פירש רש"י שלח לך לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח, ע"כ, וכן מצינו (דברים א, כב) ותקרבון אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו וגו', ופירש שם רש"י ותקרבון אלי כולכם, בערבוביא, ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים, ע"כ, אבל סוף כל סוף הרי הסכים הקב"ה לשליחת המרגלים. ומה גם שמשנה רבינו הורה להם בפורטרומ לבדוק אם יושבי הארץ הם גיבורים או חלשים, כאומרו (פסוקים יח, יט) וראיתם את הארץ מה הוא ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב וגו', ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים וגו', והם קיימו את שליחותו של משה וחזרו וענו לו על כל שאלותיו, כי על מה שביקש מהם לראות את העם החזק הוא הרפה ענו ואמרו אפס כי עז העם, ועל מה ששאל על הערים הבמחנים אם במבצרים ענו ואמרו והערים בצורות גדולות מאד. הרי שכל דבריהם היו כפי ציווי של משה רבינו, ואם כן מדוע גדלתה אשמתם עד שנחתמה עליהם גזירה קשה כל כך.

פלא, שאחרי שככל מקום שעברו ראו את אנשי הארץ קוברים מתייהם, הרי זה סימן שיושבי הארץ הם כולם חלושים ותשושים, גוססים ונוטים למות, ואם כן מה זה שאמרו כי עז העם וכל העם אנשי מדות, והרי זה סתירה מיניה וביה, דבר והיפוכו.

*

בעיקר פרשה זו יש להתבונן ולהבין מה הרי האף הגדול הזה שנגזרה עליהם גזירה קשה לכולתם ולהמיתם במדבר, והלא אף אם היה חטאם גדול כאשר ברוב פחדם נשאו קולם בככי וילינו לאמר למה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפול בחרב וגו' (יד, א-ג), אבל כלום חמור חטא זה יותר מאותו מעשה שעשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל, ובכל זאת מצינו שם שמחל הקב"ה על עוונם כאמור (שמות לב, יא-יד) ויחל משה את פני ה' אלקיו וגו', וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו, ומה נשתנה חטא המרגלים שגם אחרי תפילתו של משה נאמר כאן (יד, כב-כט) כי כל האנשים הרואים את כבודי וגו' אם יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל מנאצי לא יראוה, במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקודיכם לכל מספרכם וגו'. ומה גם שהתחרטו על מעשיהם והתוודו על חטאתם ואף ביקשו לעשות תשובת המשקל, כאמור (שם, מ) וישכימו בבוקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' כי חטאנו, ולמה זה ננעלו בפניהם שערי תשובה עד שירד העמלקי והכנעני ויכום ויכתום עד החרמה,

לאחר כמה ימים בא אליו אדם אחד ושילד אותו למכור לו את הכרמים תמורת איזה סכום פעוטה. כאשר הגיע יום ההגרלה נודע שאותו כרמים עלה בגורל והאיש הזה זכה בסכום העתק, והדבר גרם עצבון וצער גדול לילד על שהאוצר הגדול נשמת מידו. כשהבחין הגבאי מוה"ר משה יהושע ז"ל שהילד מתהלך עמוץ בצערו ויגונו, הלך וסיפר את הדברים לוקה"ק, שתיכף קרא לבנו הילד ושאל אותו למה נפלו פניך, וסיפר הילד את כל פרשת הכסף, שהוא קנה כרמים הגרלה ואיש אחד קנה אותו ממנו ועתה הפסיד את כל הסכום. למשמע הדברים נענה זקה"ק ואמר: יש לי הנאה גדולה ואני שמח מאד שלא זכית בהגרלה, כי איני רוצה שיהיה לבני ממון כזה.

המעשה האמור לעיל יובן על פי מעשה אחר המסופר על צדיק אחד מתלמידי הבעש"ט ז"ע, שפעם הורה לאיש אחד לעשות איזה עסק והבטיח לו שמעסק זה יהפוך לעשיר, ואכן הלך האיש וקנה סחורה בסך של מאה רייניש על מנת למכרו. כעבור זמן קצר הגיע אליו אדם אחד וביקש ממנו שימכור לו את הסחורה בסך של מאה וחמישים רייניש, כך שיעלה בידו רווח סכום של חמישים רייניש. חזר האיש אל הצדיק לשאול בעצתו אם אכן ימכור את הסחורה על מנת להרוויח סך של חמישים רייניש. ענה לו הצדיק, אם אכן יש לך אפשרות להרוויח חמישים רייניש, שוב אין כאן מקום לשאלה. עשה האיש כדבר הצדיק והרוויח סך של חמישים רייניש, אך הוא למעשה לא התעשר.

*

נראה לומר בזה ביאור אמת ויציב, בהקדם דבר הכתוב (י"מיהו ז', ז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, וצריך ביאור כפל לשון הכתוב.

לבאר זאת נקדים את המסופר על איש עני אחד שעמד בפרק נישואי בנו, ומאחר שרבו ההוצאות נסע לצדיק אחד וביקש ממנו ברכה שיוכה להרחבה בפרנסתו. ציוה לו הצדיק שיקנה כרמים של הגרלת הפיס, ואכן הלך וקנה כרמים אחד בסכום של רייניש. לאחר שעזב את מקום מכירת הכרמים פגשו חברו ששמע שהצדיק אמר לו לקנות כרמים הגרלה, ואמר לו שהוא חפץ לקנות ממנו את הכרמים הזה בסך של חמש רייניש. נעתר אותו עני להצעה ומכר לו את הכרמים, כי אצלו היה נחשב חמש רייניש לסכום גדול שאפילו במשך כמה חדשים אין הוא מרוויח סכום כזה. כעבור כמה ימים נודע לעני זה שהכרמים שהוא מכר עלה בגורל, וחברו שקנה ממנו את הכרמים זכה בסכום של אלף רייניש. נבוכו עשתונותיו של העני וחזר אל הצדיק וסיפר לו את אשר קרהו, וביקש בכבי שהרבי יתן לו ברכה נוספת לקנות כרמים אחר. אולם הצדיק השיב לו שאת הנעשה אין להשיב.

- **אנב** אספר מעשה דומה ששמעתי מפי דו"ו הרה"ק יצחק ישעיה מטשחויב ז"ע ה"ד, בנו הצעיר של זקה"ק מצאנו ז"ע, שבהיותו כבן שש ושבע והיה ילד חכם שמע שאפשר לקנות כרמים הגרלה ממדינת דייטשלאנד ולהרוויח סכום עצום, והלך וקנה לעצמו כרמים הגרלה כזה, אך

באמונה, ואם חסרה נקודת האמונה אי אפשר לזכות בברכה, כי אם אין אמונה אין כלום.

אמונה היא מלשון המשכה (אוהב ישראל, פרשת נח, ד"ה בשם הרב), כי על ידי האמונה אפשר להמשיך הכל, וכאשר הקב"ה מסייע ליהודי ויש לו אמונת אמת, שוב אין לך דבר העומד בפני אמונה זו, ושום דבר רע אין יכול לבוא אליו, אבל אם אין אמונה ובטחון, אזי אין לאדם כלי לקבל את השפע שנתנים משמים (עין בעל שם טוב עה"ת, פרשת וילך, במקור מים חיים, אות ד).

*

זאת ועוד, מקובל מצדיקים שכאשר הקב"ה חפץ לעזור ולהושיע לאדם, בראש ובראשונה עוזר לו שתהיה לו אמונה, וממילא על ידי האמונה יוכל לזכות לישועה. ועל כך אמר הכתוב (שמות יד, ל"א) ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וגו' ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו, פירוש שחלק מהישועה של ויושע ה' ביום ההוא את ישראל, היה מה שבאו לידי אמונה של ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

ובן להיפך, שאם נגזר על האדם שיבוא עליו איזה עונש ואסון, אזי ראשית כל נוטלים ממנו את האמונה. משל למה הדבר דומה, לאדם שמגרשים אותו חוץ לבית, שאם חפצים לשמור עליו שלא יפול בבורות ופחתים אזי משאירים את השער פתוח כדי שייבקע אור גדול מהבית החוצה וכך יוכל לראות את הנעשה בחוץ ולא יפול בבורות, אבל אם חפצים שהוא יפול בבור שחת נועלים

שאל בנו של הצדיק את אביו מדוע באמת לא התעשר האיש, ומדוע הורה לו למכור את הסחורה תמורת רווח קטן כזה של חמישים רייניש בלבד. פתח הצדיק את פיו בחכמה וענה: הנה איש זה אם היה מאמין באמונה שלימה כמה שאמרתי לו שמעסק זה הוא יתעשר עשירות רבה, הרי היה יודע שעשירות פירושה רווח של עשרת אלפים רייניש לכל הפחות, או אפילו מאה אלף רייניש, ואם היה אכן מאמין שהסחורה שהוא מחזיק בידו שוה עשרת אלפים רייניש, בוודאי לא היה בא אלי לשאול אם למכור אותה תמורת מאה וחמישים רייניש בלבד, כי רק שומה ופתי יעשה כן, ואפילו אם היו מציעים לו לקנות הסחורה בתשעת אלף ותשע מאות רייניש גם לא היה מסכים, כי היה יודע שהסחורה שלו שווה יותר. אבל אחרי שראיתי שהוא בא לשאול אותי אם למכור את הסחורה תמורת סכום מועט של מאה וחמישים רייניש, הבנתי שאין לו אמונה בברכתי, ואחרי שחסרה לו האמונה ידעתי ששוב אי אפשר שתתקיים הברכה והוא לא יתעשר מסחורה זו, ומעתה באמת אין הסחורה הזו שוה אלא מאה רייניש בלבד, לכן אמרתי לו למכור תמורת מאה וחמישים רייניש.

זה גם הענין שהיה אצל אותו איש עני, שאמנם הצדיק ציוה לו לקנות כרטיס הגרלה, ואלמלי היה מאמין באמת בברכת הצדיק אזי לא היה מוכר את הכרטיס והיה נהפך לעשיר, אבל כיון שמכר את הכרטיס בכך הוכיח שאמונתו רפויה, וממילא הפסיד בכך את ברכת העשירות. כי כל ההבטחה היתה תלויה

בפקודת ישועה. אך הלה חכך בדעתו כי מאה רייניש היה סכום נכבד, והתחיל לעמוד על המקח ומען שזה סכום גדול מדי, וסוף דבר שהוא לא בא לידי החלטה ויצא משם בלי לזכות בישועה.

אחרי שיצא מן הקודש נפקחו עיניו והבין את גודל טעותו, ונער בעצמו, איך אבדה חכמתך להחמיץ את הישועה. הוא מיהר לביתו ונמל משם מאה רייניש ורץ מהר לביתו של זקה"ק ואמר שהוא מוכן ומוזמן לתת כעת את מלוא הסכום, אך זקה"ק ענה לו שכבר עברה השעה ואין הוא זקוק כעת למאה רייניש.

מזי אותו היום גבר צערו של אותו חסיד ביותר, כאשר ראה כי שעת הכושר אבדה ממנו, והיה מוסיף עוד לבוא אל זקה"ק להתחנן על נפשו, אך בכל זאת לא זכה לישועה. עד שאמרו לו לאותו חסיד, שכל מי שזוכה לקבל הכאה מזקה"ק מצאנו, הוא נפקד בפקודת ישועה ורחמים. על כן התחיל הלה להתהלך בכל עת מצוא בסמיכות אל זקה"ק, אולי יזכה לקבל הכאה ולהיוושע. ויהי היום, כשישב בין המסובים בסעודה שערך זקה"ק, פתאום קרא זקה"ק לעברו: ראו נא איך שהוא יושב שם, הבה ואכה אותו עם הפאקע-ציבעך [המקטרת] שלי, ובתוך כך קם זקה"ק ממקומו על מנת להכותו, אך הלה נבהל מאד וקם ונמלט על נפשו...

לאחר זמן מה, כאשר שבה אליו רוחו והבין כי שוב שנית נזוכה תוחלתו וציפייתו, נשבר לבו בקרבו עוד יותר. וככל שהוסיף להסתובב סמוך לזקה"ק לעשות מעשים שיעוררו עליו

את השער וסוגרים את החלונות כדי שלא ייצא שום אור מהבית חוצה, כך שהאיש בחושך הולך וממילא נופל בכורות ובפחתים. כך כל זמן שחפצים משמים לשמור את האדם משאירים בפניו את שערי אור האמונה, וכיון שיש לו אמונת אמת בהקב"ה שוב אין כל פגע יכול לבוא עליו. אבל אם נגזר עליו איזה עונש נועלים בפניו את השערים ומככים את אור האמונה, ואחרי שנעשה מסך המבדיל בינו לבין קונו ממילא הוא מיועד לכל הפורעניות המתרגשות ובאות לעולם, והוא תועה בדרך חשכים וסר מדרך המלך אל הכורות והפחתים של מקטרגים ומשטינים המקיפים אותו, והוא מתרחק מהישועה כדבר הכתוב (תהלים קט, קנה) רחוק מרשעים ישועה.

על כן, אותו איש עני שלא נגזר עליו משמים שיהיה עשיר, נמלו משמים את האמונה ממנו, ובחוסר אמונתו בברכת הצדיק הלך ומכר את כרטיס ההגנלה כי לא האמין באמת שכרטיס זה יזכה, ואחרי שחסרה לו האמונה לכן באמת לא זכה לעשירות, ולעומת זאת חברו שנגזר עליו משמים שהוא יתעשר נתנו משמים בלבו להאמין בברכת הצדיק ולקנות את הכרטיס מיד העני, ועל ידי האמונה זכה לברכת העשירות.

*

בענין זה שמעתי מכ"ק אאמ"ר זי"ע, שסיפר על יהודי אחד חשוך בנים ל"ע שהיה מרבה לבוא אל זקה"ק מצאנו זי"ע להפציר בכבי ויללות שיאציל עליו ברכה להיוושע, עד שכל השומעים נכמרו רחמיהם עליו. פעם אחת אמר לו זקה"ק, אם תתן לי מאה רייניש תיוושע

הדבר לענינו, שאמנם משמים אפשר להתגבר על האדם להסיתו להחליש את אמונתו, ולהטריד אותו במחשבות רעות של חוסר אמונה, אבל אם ככל זאת הוא נשאר איתן באמונתו, אזי שום רע לא יוכל לבוא עליו.

כל זאת הוא רק בתנאי שהאמונה היא אכן אמונת אמת בלי שום פקפוק. לא כדרכם של סתם בני אדם אשר מדמים בנפשם שיש להם אמונה שהרי הם שומרי שבת ואומרים אני מאמין וכו', ואמנם אסור לדבר סרה על ישראל ח"ו, אבל בעוונותינו הרבים לא לזאת יקרא אמונת אמת. אמונת אמת היא שיהיה גלוי וידוע לבורא כל עולמים, הבוחן כליות ולב ויודע מחשבות, שאכן האדם סומך ונשען רק על הבורא, ושהוא מאמין ויודע שאין לנו מלך אלא אתה, ומאמין ויודע שרק אתה ה' מלך עוזר ומושיע, ורק אתה מכלכל חיים בחסד, ורק אתה מחיה מתים ורופא חולים, והכל זולתך אפס ואין. כי אמנם נקל לומר כן מן השפה ולחוץ, אבל קשה להיות במדריגה זו באמת.

זהו שאמר הכתוב, ברוך הנבר אשר יבטח בה', פירוש, האיש הבוטח ומאמין בה' הוא ברוך ומבורך ושום רע אין יכול לבוא עליו, אבל הוסיף הכתוב ואמר שתנאי יש בדבר, והיה ה' מבטחו, פירוש, שלא תהיה בטחונו רק מן השפה ולחוץ, ושלא יהיה בכלל אלו שנאמר עליהם (יומא ט, ב) שבזמן בית המקדש הראשון רשעים היו אלא שתלו בטחונם בהקב"ה, אשר לא לזאת יקרא אמונה ובטחון, שחוטאים בכל החטאים ובטחים בה' שלא יעניש אותם, כי זו

הקפדה כדי שיזכה להכאה, לא עלה הדבר בידו, וכאשר בא שוב אל זקה"ק לבכות על מר גורלו, נענה זקה"ק ואמר לו: האמן לי, כל מקום שיש בשמים שער וחלון פתוח הלכתי שם בעבור ישועתך, אבל מה אעשה שאין אני תחת אלקים.

וביאור מעשה זה הוא כענין שזכרנו, שמאחר שמשמים נגזר על יהודי זה שישאר חשוך בנים, נטלו ממנו את האמונה. מתחילה נטלו ממנו את האמונה שימנע מלתת מאה רייניש לזקה"ק, ואחר כך נטלו ממנו את האמונה שיברח כאשר זקה"ק ביקש להכותו ולא יאמין שעתה קרובה ישועתו, וכך העמידו בפניו משמים כל מיני מניעות ובלבד שלא יבוא אל הישועה, ה' ישמרנו.

*

ברם, על אף כל האמור, מקובל בשם הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שמכל מקום תמיד נשארת הבחירה ביד האדם, ולכן גם כאשר משמים רוצים לסלק ממנו את האמונה והבטחון, אם יהודי הוא קשה עורף ונשאר איתן באמונתו ובטחונו בהקב"ה, וגומר בנפשו יעבור עלי מה, יהיה מה שיהיה, אני לא אוזו מאמונתי ובטחוני, אזי כל רעה לא יאונה אליו ונגע לא יקרב לאהלו.

וזדו על דרך שאמרו צדיקים כלפי מה שאמרו בנמרא (חגיגה טו, א) שיצאה בת קול ואמרה שובו בנים שובכים חוץ מאחר, שאם היה מתחזק בעקשנות ואומר שהוא נשאר באמונתו, אזי היתה תשובתו מתקבלת (ראה ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק יז; אנרא דפרקא, אות א.) כן

יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך, שהשתחויה אינה סתם ענין חיצוני של כפיפת הגוף והראש, אלא הוא ענין פנימי שאדם מכניע את עצמו בביטול גמור לפני הקב"ה, לבטל את כל עצמיותו להיות נחשב כאין וכאפס לפני הקב"ה, ולמדרגה זו אין אנו יכולים לבוא עתה בגלות, עכד"ק, אולם שם במצרים מעיד הכתוב ואומר 'ויקדו וישתחוו', שבאו לידי אמונה שלימה ותמימה, וידעו באמת שאין להם שום מוצא ומפלט מבלעדי עזרת אלקיננו, כאמור (דברים כו, ז) ונצעק אל ה' אלקי אבותינו, ובזכות אמונה זו נגאלו ממצרים.

ובן הוא גם בגאולה העתידה שאמרו חז"ל (ילקוט שמעוני, בשלח רמז רכה) שאין הגלויות מתכנסות אלא בשכר אמונה, כי אפילו כאשר המקטרגים באים בטענה על ישראל שח"ו הם עוברי עבירה, מכל מקום אין שום שמץ יכול לשלוט בהם אם יש בהם אמונה שלימה ואמיתית, לא אמונת שוא שהיא בכלל רשעים היו אלא שתלו במחונם בהקב"ה, אלא אמונה בתוך תוכיות הלב, לומר ולהאמין כי לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההודו כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש, והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל (דברי הימים א' כמ, יא-יב), ואומרים זאת באמת ובלב שלם, בכל רמ"ח האברים ושם"ה הגידים וככל מחשבות שבלב, אזי עוזר השי"ת שמתקיים בהם 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו', ובזכות זאת יזכו לגאולה.

אינה בטחון באמת ובלב שלם אלא מן השפה ולחוץ. הדרך להיות בכלל ברוך הגבר ולשבור את כל הגזירות הקשות, הוא כאשר והיה ה' מבטחו, שכך תהיה האמת לאמיתה. וביתר שאת יפורש, והיה ה' מבטחו, כלומר שהקב"ה היודע תעלומות יעיד עליו שבאמת הוא בוטח בו, ולא רק כשהדבר נוגע להרווחת אלף רייניש בהגדלה הוא בוטח בה', אלא בכל רגע ורגע, בכל תהלוכות חייו, בכל הנוגע לו ולמשפחתו, בכל מכל כל, הכל אצלו סובב הולך בבטחון גמור בה', או אז הוא בכלל ברוך הגבר אשר יבטח בה', שהוא ברוך ושמור מכל רע.

*

לבן מצינו (מכילתא פרשת בשלח, פרשה ו, בפסוקא אז ישיר) שלא נגאלו ישראל ממצרים אלא בשכר האמונה שנאמר (שמות ד, לא) ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את עניני ויקדו וישתחוו. כי אפילו כאשר כל המקטרגים מכל העולמות מתייצבים כנגדם, לרבות הס"מ בעצמו, וכל מיני כוחות שבאו למנוע את גאולתם, מכל מקום עמדה להם זכות האמונה שהאמינו באמת כי פקד ה' את עמו והוא יגאל אותם.

ולא עוד אלא שהכתוב מעיד עליהם 'ויקדו וישתחוו', והכוונה שבאו לידי ביטול גמור בתוך תוכיות הלב לפני הקב"ה, על דרך שכתב הרה"ק בעל התניא זי"ע בסידורו (שער התנוכה, ד"ה והנה י"ל לכאורה, דף רעו, א), והביאו זקה"ק מסיגעט זי"ע בספרו רב טוב (פרשת תבא, ד"ה ולקחת מראשית), לפרש אומרינו (מוסף של יום טוב) ואין אנחנו

מלחמה לדעת כדי לאחוז בחץ וקשת, ובפרט שיהודים הם בטבעם רחמים ורכי לבב (יבמות ע"ט, א), ואפילו זכוב לא יהרנו, וכי איך יכולים הם לצאת למלחמה ולכבוש את הגיבורים היושבים בארץ.

אך באמת היא הנותנת, שעל דעת כן נכנסו בני ישראל לארץ, שאם תהיה להם אמונת אמת בהקב"ה, וידעו ויאמינו שרק ה' איש מלחמה ה' שמו (שמות טו, ג), אנו לא עושים מאומה ורק הקב"ה הוא לברו עושה הכל, וכל דיירי ארעא כלא חשיבין (דניאל ד, לב), וכל הגיבורים כאין נגדו, אזי יכולים בני ישראל ללכת בבטחה לארץ ישראל, כי בשמים לא יבדקו במעשיהם אם הם ראויים לישועה או לא, משום שכדאית היא זכות האמונה השלימה, שהם סומכים ובוטחים על ה' והולכים אל הארץ למרות שיודעים שיש שם גיבורים וענקים, והם יודעים שהם מצד עצמם וכוחם המטבעי הם אפס ואין נגד הגיבורים, אלא מאמינים שהקב"ה ילך לפניהם, ובזכות זו אכן יתקיים בהם (דברים כ, א) כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלקיך עמך המעלך מארץ מצרים, וברגע קטן יפלו כל הגוים לפניהם פגרים מתים, כמו שהיה כאשר כבשו את יריחו שהחומה נפלה תחתיה כאשר סובכו את העיר שבע פעמים ותקעו בשופרות (יהושע ו, ג-כ; ברכות נד, ב), ואמרו תפילת עלינו לשבח (כלבו סימן טז; סדר היום, כוונת עלינו).

אבל אם ח"ו יאמרו בלבכם כוחי ועוצם ידי יעשה לנו את החיל הזה, וידמו בנפשם לאמר הלא אנחנו חכמים

זה נראה פירוש הכתוב (תהלים ט, יא) ייבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך ה', פירוש, מעולם לא היה כדבר הזה שעזבת ה' את דורשיך המאמינים ובוטחים בך בלב שלם, ואם רואים פעם אחת שבאה עליו צרה, הרי זה סימן שנחלש אצלו הבטחון ולא היה אז בשלימות המדרגה של 'דורשיך ה'', כי משמים סילקו ממנו את האמונה והדעת, והוא לא עמד איתן להתחזק באמונתו, ולכן באה עליו הצרה הזאת, וכשהוא נזכר לחזור לאמונתו כבר איחר את השעה, אבל אלמלי היה נשאר תמיד בשלימות המדרגה של דורשיך ה' לא היה מציאות שתבוא עליו רעה, כי לא עזבת דורשיך ה'.

*

בבן נבוא אל ביאור הפרשה, כי הנה כאשר עמדו ישראל להיכנס לארץ הקודש, הרי ידעו שיושבים שם אומות אדירים, גיבורי חיל וילידי ענק, עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבוסים והאמורי יושב בהר והכנעני יושב על הים ועל יד הירדן, והם יושבים בערים גבוהות ובצורות בשמים, וכיצד יוכלו לכבוש אותם ולהילחם עמם יהודים אשר זה עתה יצאו ממצרים שבורים וחלושים מעבודת הפרך, כמובא במדרש (במדבר רבה ז, א) שבהיותם במצרים היו רובם בעלי מומין מעבודות הבנין אשר עבדו שם, ואף שאמרו שם במדרש שבמתן תורה התרפאו כל המומין, מכל מקום עדיין לא הפכו להיות גיבורי כח מופלגים, ומה גם כאשר הסתובבו במדבר ממקום למקום אשר נחלשו מטלמולי הדרך, וכן הם לא היו מלומדי

זי"ע, כאשר נסע אל הרה"ק מרוזין זי"ע. בנסיעתו זו מיהר להגיע למחוז חפצו ולכן נסע עם אנשיו ברציפות גם בלילה, כשהעגלה עולה הרים ויורדת בקעות באפילה. באמצע הדרך בהיותם נוסעים במורד ההר בין עצי היער בחשיכה עלו לקראתם כמה גוים שצעקו לעברם, יהודים, להיכן אתם נוסעים, הלא נהר לפניכם. מיד קפצו כולם מהעגלה ואז ראו שרגלי הסוסים שלפניהם כבר עומדים בתוך המים, ועוד רגע קט היו טובעים במים, כי היה זה סמוך להג הפסח בסוף החורף, בעת הפשרת שלגים, והנהר היה עמוק מאד. שני הגוים עזרו להם להוציא את הסוסים מהמים וסובבו את העגלה להראותם הדרך ללכת למקום רחוק בהמשך שפת הנהר, שם עמדה ספינת מעבורת שהעבירה את העגלות מצד אחד של הנהר לצד השני. אך מאחר שאצה לו הדרך לוקה"ק לא רצה להתמהמה עד שילכו לשם, ואמר לארבע גוים שעמדו שם, שכל אחד יחזיק באחת מפנינת העגלה ויעבירו את העגלה כאן בתוך הנהר, ואכן כך עשו, ונעשה גם שברגע קטן עברו את הנהר לצד השני.

בששמע הרה"ק משינאווא את
 הסיפור, נענה ואמר:
 החסידים של היום עושים מכל דבר סיפור של מופת, וכי גם זה נחשב אצלכם מופת, הלא בוודאי כיוון אבי את השם של תפילת הדרך (ראה ספר הליקוטים להאריז"ל, תהלים צא; אגרא דפרקא, אות כא) וכאשר מכוונים שם זה ניצולים מכל רע. והוסיף הרה"ק משינאווא ואמר: גם אצלי בהיותי אברך צעיר היה פעם מעשה כזה, שבאמצע הדרך התנפלו עלי

ומומחים בתחבולות מלחמה, בעוד שיושבי ארץ הכנעני הם אנשים נחשלים ונבערים מדעת, ואף שהם אנשים גבוהים וענקים הם נמשלים רק כנאד נפוח שברגע אחד אפשר להפילו, או כבעל חי גדול שאפשר להזריק לגופו סם המרדים והוא נופל תחתיו, כך שאנחנו בכוחנו נכה אותם שוק על ירך ואיש אחד מאתנו יהרוג עשרות כנענים במכה אחת וכדומה. אם כה ימעו לאמר, אזי יהיה אסור להם להיכנס לארץ, כי סכנה גדולה תהיה להם הכניסה לארץ כאיש הנכנס לכבשן האש. משום שאם יש בהם אפילו ניצוץ אחד של כוחי ועוצם ידי, ואחרי שאברו את הבטחון בהקב"ה וסבורים ללכת בכוחות עצמם, זאת היא הסכנה הגדולה ביותר והם נחשבים כבר כאבורים רח"ל.

בשעת כניסתם לארץ היו נמשלים
 לאדם הקופץ מנג בנין הגבוה מאה קומות, שאם הוא אומר ומאמין באמת ובלב שלם שיש בורא עולם המחיה את כל החיים, ושאל הקב"ה חפץ להותיר אותו בחיים לא יארע לו מאומה, והקב"ה מעיד עליו בשמים שהוא סומך ובוטח באמת על הקב"ה, אזי הוא יכול לקפוץ מהגג ולא יארע לו מאומה, אלא יגיע לארץ כמו קיסם עץ קל הנופל בנחת על הארץ ויקום ויתהלך על רגליו. אבל אם הוא סומך על כוחו ועוצם ידו כמובן שהוא נתון לסכנת חיים ברורה והוא הולך בוודאות לאברון ח"ו.

שמעתי מהנה"ק מנאסויד זצ"ל שהוא היה אצל דו"ז הרה"ק משינאווא זי"ע כאשר חסידים סיפרו לו מעשה שהיה אצל אביו זקה"ק מצאנו

הרבה כלי מלחמה וחרבות ואבנים, סוסים וגיבורי מלחמה, וכך ננצח אותם בכח הזרוע ובדרך הטבע - אזי מרה תהיה אחריתם וחייהם יהיו נתונים בסכנה עצומה, כי את הארץ אפשר לכבוש אך ורק על ידי אמונה שלימה בהשי"ת.

זו היתה כוונתו של משה רבינו כשאמר להם, וראיתם את הארץ מה הוא ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה וגו' ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הכמחנים אם במבצרים, ולא היתה כוונתו כפשוטו שאם העם הם חזקים צריך להתיירא מהם, ושאלם הם יושבים בערים פרוזות וסימן שהם גיבורים (רש"י פסוק יח) אזי צריך להתיירא מהם ולחשוש מפני הכניסה לארץ, אלא נהפוך הוא, שכך אמר להם, שאם יראו את העם כי הם חלשים ורפויי כח, אזי הסכנה היא גדולה, כי אז תבואו לידי טעות לחשוב שאתם בכוחכם ובגבורתכם תנצחו אותם בדרך הטבע, וכאשר טועים בטעות זו אזי הסכנה היא גדולה שברגע אחד יפלו לפניהם ח"ו. אבל אם יראו את העם כי חזק הוא ושהם גיבורים היושבים בערי הפרוזות, ויש שם הרבה ילידי ענק, כך שיהיה ברור להם שאין מציאות בדרך הטבע לכבוש אותם, אזי קרובה ישועתם לבוא ואין להם להתיירא כלל מהגוים, אחרי שיבואו לאמונה והכרה שאין להם להישען אלא על אבינו שבשמים.

*

על כן, כאשר המרגלים באו ואמרו, באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגו' אפס כי עז העם היושב בארץ והערים

רעקרוטען (הם אנשי צבא פוחזים וריקים ופראי אדם, שבדרך הילוכם אל הצבא למשך כמה שנים נתנו להם כמה ימים של הפקרות בהם היו שודדים ומכים באכזריות מכות של רציחה ככל העולה על רוחם, ואיש לא עמד בדרכם לעוצרם), ואחד מהם נטל בידו מקל גדול ועבה מאד - שהיה נקרא 'פאלקע' - והכה אותי בכל כוחו מכה רבה ועצומה שיש בה כדי להמית, אולם אני כיוונתי בלבי את השם הקדוש של תפילת הדרך ולא הרגשתי מאומה כי אם מיוחש קל מאד כמו שמשפשפים קיסמי אש [אזוי ווי מען רייכט מיט א שוועבל'], עכ"ק.

ולעניננו, כאשר נכנסו בני ישראל לארץ, אם היו מאמינים ויודעים שמצד עצמם אין להם אפשרות לנצח את הגוים הענקים, והם באים רק בנצחוננו של הקב"ה, אזי היו כל הגוים נופלים לפניהם כקש לפני אש, אבל אם היו מוועים לחשוב שהם באים בכוחם ועוצם ידם, שיש להם אבני קלע וחיצים טובים, אזי היתה סכנתם גדולה ומר להם עד מאד.

*

על כך הזהיר הקב"ה את משה, שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען, אבל תנאי יש בדבר שילכו מתוך אמונה וידיעה כי אשר אני נותן לבני ישראל, שרק אני ה', אני ולא אחר, נותן להם את הארץ, ומבלעדי אין שום כח שבעולם שיכול להתגבר על אלו ילידי הענק וגיבורי החיל, ואם כה יעשו אזי יצליחו בדרכם. אבל ח"ו אם יטעו לחשוב שיושבי הארץ הם אנשים חולים וחלשים, נבערים ושומים, ואנו נכין לנו

*

כל פרשה זו לא היתה רק לשעתה, אלא יש בכך לימוד והכנה לדורות העתידיים, כי לא הלכו לירש את הארץ רק לזמן קצוב עד אחרי חורבן בית שני, אלא היתה זו הכנה עד לירושה עולמית, כשיבוא משיח ויעלו כולם לציזון ברניה ואז יירשו את הארץ בירושת עולם, וכעין זה כתב גם זקד"ק זי"ע בייטב לב, שכוונת משה בשליחת המרגלים למען בלכתם שם יזמינו הארץ שהוא לקדושה טרם בא ישראל לשם, עיי"ש. וכבר אז רצה משה רבינו לקבוע לדורות שאפשר לזכות לגאולה העתידה וירושת הארץ רק כאשר מתחזקים באמונה תמימה, אשר על זאת אמרו חז"ל (ברכות ה, א) שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין, אלו הן, תורה וארץ ישראל והעולם הבא, ע"כ, והענין שארץ ישראל נקנית על ידי יסורין הוא, שידעו שבדרך הטבע אין להם שום עזרה וישועה, אלא יתחזקו באמונת אמת, אמונה פשוטה, שרק הקב"ה הוא יושיענו ויגאלנו, ויצפו אך ורק לישועת ה' כשיתקיים 'כי פקד ה' את עמו'.

ועל זאת אנו אומרים אני מאמין באמונה שלימה בכיאת המשיח ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לז' בכל יום שיבוא, שאנו מחכים רק לישועת ה', כשיתקיים 'תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גליותנו וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ'. לא ישועה בדרך הטבע של כוחי ועוצם ידי, ולא שום ישועה על ידי בשר ודם, רק ישועת

בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם, עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבוס והאמורי יושב בהר וגו', אזי רצה כלב לחזק את לב בני ישראל שלא ירך לבכם בשמעם את כל הדברים האלה, ולכן ויהם כלב את העם אל משה, והוסיף על דברי המרגלים לאמר, שאמנם גם אנכי ראיתי את כל מה שהמרגלים אומרים כי עז העם ושיושבי הארץ הם ילידי ענק, אבל דווקא בגלל כך לא נירא רע, אלא עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה, כי אדרבה, כאשר אנו יודעים שאין לנו עזרה ומפלט בדרך הטבע אזי נרע לסמוך רק על השי"ת לבדו, וכאשר הולכים בכח האמונה והבטחון בהקב"ה אזי כל הגוים כאין נגדו שנאמר (ישעיה מ, טו) הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו הן איים כדק יטול, וברגע אחד יהיו כולם כאפס וכאין.

ושת"י כוונות היו בתשובתו של כלב [שכפל לשונו לאמר 'עלה נעלה' 'יכול נוכל'], האחת בפשטות, שחזק את לבכם לאמר שעל אף שהם גיבורים וחזקים מכל מקום עלה נעלה ונירש אותם, והשנית כדרכנו, שאדרבה דווקא בגלל שהם גיבורים לכן נבטח בשם ה' ונזכה שהמה כרעו ונפלו.

אלו היו דברי כלב, אולם והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו, והיינו שהם איבדו את האמונה, ושוב לא היתה להם אמונה נכונה בה', ותלו הכל בכוחם ועוצם ידם, ומעו לחשוב שאם העם חזק אזי לא נוכל לעלות, ולכן הוציאו את דיבת הארץ רעה ובכו בלילה ההוא.

ממעם זה נגזר עליהם שלא להיכנס אז לארץ ישראל, כדי שייקבע לימוד לבני ישראל לדורות עולם, עד לימינו אנו באלף השישי, שאפשר ללכת לארץ ישראל רק כאשר בוטחים ומאמינים שאת הארץ נוהלים רק בשם ה' כאשר יתקיים 'תקע בשופר גדול לחרותנו', ולא ברכב ובסוסים ולא בעזרת הגוים. אמור מעתה שאדם הקורא בכתב עת או שומע בכלים שונים שכך וכך אמר נשיא אמריקה ימ"ש, וכזאת אמרו שאר רשעים טמאים ימ"ש, ותולה את בטחוננו בדבריהם, הנה אדם כזה אסור לו ללכת לארץ ישראל, כי עברו היא סכנה גדולה ביותר ללכת לשם. רק מי שאמונתו שלימה בה' ויודע כי ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם (תהלים קי"א, ז), וזוכר כי לא אירא מרכבות עם אשר סביב שתו עלי (שם ג, ז), וגם כאשר יעמוד נגד רכבות אלפי גוים הוא ישאר בשלום וברוגע ויאמר ה' לי לא אירא, ולא יאמר כן מן השפה ולחוץ, אלא כך יהיה גלוי וידוע כלפי שמים, וגם אם ימדדו לו את הדופק ואת הלחץ דם יראו שלא חל בהם שום שינוי, כי הוא עומד רגוע ושאנן בבטחוננו על השי"ת, לאיש כזה מותר ללכת לארץ ישראל.

*

זהו הלימוד מפרשת שלח, לדעת שאין ישראל נגאלים אלא בזכות האמונה, ולהתחזק באמונה בה', לבוא להכרה שלימה כי ה' לי לא אירא, למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק וגו' יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו (תהלים ב, ד-ה). נקבל נא על עצמינו לצפות ולחכות רק לישועת ה', בידיעה שלא יעלה ולא יוריד

ה', כאמור (ישעיהו מ, א) נחמו נחמו עמי יאמר רק אלקיבם, וכאמור (תהלים י"ד, ז) בשוב ה' שבות עמו, רק אז כשהקב"ה לכדו ישוב שבותנו יגל יעקב ישמח ישראל.

וכאשר המרגלים חטאו ונמו לחשוב שירושת הארץ היא בדרכי הטבע, ולכן פחד לבכם בראותם כי עז העם וכי חזק הוא ממנו, היה לחטא זה השפעה לדורות עד לאחרית הימים לפני הגאולה העולמית, שגם היום יתגבר היצר הרע על בני אדם לחשוב שהכל תלוי בדרכי הטבע ובנצחונם של בשר ודם, ולסמוך על עזרתם של גוים גדולים וחזקים, ואם בימים ההם קראו לאומות בשם עמלקים הרי שהיום הם נקראים אמריקאים, ואם אז נקראו אמוריים וחוי ויבוסי וכו', הרי שהיום הם נקראים רוסיים, אבל הגוים הם אותם גוים ואותם רשעים ואין כל חדש תחת השמש, ואם בימים ההם היו לסיסרא רכב ברזל (שופטים ה, ג) הרי שהיום נקראים כלי המלחמה בשמות אחרים, אבל עיקר המעשה הוא אותו מעשה בזמן הזה כמו בימים ההם, והנסיון הוא אותו נסיון, האם להאמין שרק ה' הוא איש מלחמה, או למעות ולהאמין שגם בשר ודם הוא איש מלחמה, ואם יאמינו שרק הקב"ה הוא איש מלחמה אזי בזכות זו ינצלו מהגוים בכל עת ובכל זמן ובכל רגע, ואפילו אם יעמדו נגד ישראל מאה מליון גוים יתקיים בהם (תהלים צ"א, ז) יפול מצדך אלף ורכבה מימינך וגו', וברצות ה' יהיו כולם נאבדים ברגע אחד, אבל אם יטעו לסמוך על כוחם וזורעם אזי אחריתם מי ישורנו, ה' ישמרנו.

ניגש לפני התיבה לתפילת מנחה של ערב שבת והוא עצמו אמר 'ומצפים לישועה'.

ואמנם מאד עמקו מחשבותיו של זקה"ק ז"ע ובוודאי היו לו מעמים מדוע פעם אמר כן ופעם שינה את טעמו, אך אחד מני אלף ממעמיו נראה לומר, שאנו אומרים כי לישועתך קוינו כל היום, דהיינו שאנו מקוים אך ורק לישועתך ה', ואין אנו מצפים לעזרתו של נשיא גוי פלוני או לטובתו של רשע פלוני, אלא אנו בוטחים אך ורק בשם ה', ויודעים כי אשור לא יושענו על סוס לא נרכב ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו (הושע יד, ד), ולכן בזכות זה **ומצפים לישועה**, כי אפילו אם אין לו שום זכות אחרת, הרי בזכות שאנו בוטחים בשם ה' ומקוים רק לישועתו כל היום, אנו מצפים שנוכה לישועה. ואמירה זו היא רק לאנשים במדרגה קטנה, בכחינת הילדים שקראו ואמרו ומצפים לישועה, שאנשים במדרגה קטנה צריכים לעורר מליצת יושר שאפילו אם אין בהם אלא זכות זו של לישועתך קוינו כל היום לכן אנו מצפים לישועה, אבל לאנשים גדולים ובעלי המדרגה אין צריך לומר כן כי להם הרבה זכויות אחרות.

אף שיש הרבה נסיגות בדורנו בכלל ובפרט, אבל הנסיון הקשה ביותר בימינו, אשר לא היתה התגברות כואת מימות העולם ומיום מתן תורה עד ימינו, הוא הנסיון של נקודת האמונה. לכן עלינו להתאזר בכל הכוחות ולגמור בלבנו שיעבור עלינו מה ויהיה מה שיהיה, לא נסכים בשום פנים ואופן

מאומה דבריו של כל גוי או רשע ומשומד פלוני, כי כל דבריהם נחשבים כעפרא דארעא, ובעת שיעלה רצון לפני הקב"ה להביא את הישועה לא ישאלו בשמים מה אומר רשע פלוני, כי בשמים הם נחשבים אפילו פחות מהבל רוח הפה, וברגע אחד יהיו כל הגוים במלים ומבומלים.

*

בזה נראה לכאר את אשר כבר סיפרתי מימי נעורי בהיותי בקליינווארדיין, שבאחד מימות החול בברכת את צמח אמר שליח הציבור 'ומצפים לישועה', והגה"ק רבי לייביש ממארנא זצ"ל שהתפלל שם מחה בו שלא היה צריך לומר תיבות אלו, כי זקה"ק מצאנו ז"ע אמר שאין זה חלק מסדר התפילה אלא שבמדינת ספרד היה נהוג שבחזרת הש"ץ כשאמר הש"ץ 'כי לישועתך קוינו כל היום' קראו הנערים לעומתו בקול 'ומצפים לישועה', וברכות השנים טעו המדפיסים והכניסו תיבות אלו לתוך גוף הברכה.

כששמעתי את הדברים חזרתי עליהם באוזני כ"ק אאמו"ר ז"ע, ועלתה בת שחוק על פניו, כשהוא עונה ואומר לי, אני עצמי הייתי נוכח בשעת מעשה פעם אחת כאשר שליח ציבור אצל זקה"ק מצאנו הזכיר בתפילתו 'ומצפים לישועה' וזקה"ק מחה בו, ואחרי התפילה הסביר ואמר שתיבות אלו אינן מנוסח התפילה אלא שנכנסו בתיבות מחמת מנהג הנערים בספרד. אולם, הוסיף אאמו"ר ואמר, אני מעיד בתורת אם לא יגיד ונשא עונו, שלא עברו אלא שני שבועות בלבד, כאשר זקה"ק מצאנו

עליו ללכת לארץ ישראל ולא יאונה לו כל רע.

*

לבן נענשו על עון המרגלים בעונש חמור כל כך שכולם מתו במדבר,

כי אפילו בחטא העגל כשעשו להם עגל מסכה עדיין לא נכרתה האמונה לגמרי מלבם, רק אמרו 'כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו', וביקשו להם מנהיג לנחותם הדרך, ואלמלי היה משה נשאר עמהם היו הולכים אחריו, אבל כאן בחטא המרגלים הוכיחו שאמונתם בהקב"ה רפויה בידם, שהרי אמרו 'לא נוכל לעלות כי חזק הוא ממנו', ואף שבפשטות הכוונה באומרים 'ממנו' היינו שהעם חזק מהם עצמם, מכל מקום דרשו חז"ל, כפי שהביא רש"י, שהכוונה כלפי מעלה, ונראה שאין הכוונה שהם באמת התכוונו לומר כן כלפי מעלה, אלא שמתוך דבריהם שאמרו שהעם חזק יותר מהם, ממילא היה נשמע מדיבור זה גם חוסר אמונה כלפי מעלה, כי אלמלי היו יודעים שהם אינם הולכים בכוחם ועוצם ידם, אלא הם הולכים רק בשם ה' אשר הוא חזק יותר מכל הענקים, לא היו חוששים לומר שהעם חזק מהם, כי מה איכפת להם אם העם היושב בארץ חזק יותר והרי הם אינם סומכים כלל על כח עצמם, היו אומר שמתוך דיבורם שאמרו כי חזק הוא ממנו, כפשוטו על עצמם, ממילא נשמע גם דיבור כלפי מעלה.

ומאחר שבחטא זה נודע שחסרה להם נקודת האמונה והבטחון בהקב"ה, שוב היה אסור להם להיכנס לארץ, וכאמור שאי אפשר להיכנס לארץ

לסור מנקודת אמונת אמת. וכאשר נדע בלבבנו באמת כי רק 'לישועתך קוינו כל היום' בלי שום הוה אמינא אחרת לסמוך על כח אחר ח"ו, בזכות זו אנו 'מצפים לישועה'.

*

ענין זה, כאמור, למדנו בפרשתנו, שההיתר ללכת לארץ הקודש הוא רק למי שאמונתו שלימה ואיתנה, מי שיודע בנפשו שלמען מצות ה' ילך באש ובמים ויתן כל אשר לו, והוא אינו מתירא משום דבר מתוך ידיעה שאין עוד מבלעדי השי"ת, הוא יכול ללכת לארץ ישראל.

ואפשר שזהו טעמם של אותם צדיקים שלא עלו לארץ ישראל, והתוספות במסכת כתובות (ק, ב ד"ה הוא) כתבו שבזמן הזה אין מצוה לעלות דאיכא סכנת דרכים, עיי"ש. ואמנם בשו"ת מהרי"ט (ה"ב יו"ד סימן כה) פקפק בדברי התוספות וכתב שהיא הגהת תלמיד ולא דסמכא היא כלל, עיי"ש, אך למעשה כך נדפס בתוספות שלנו, ולדרכנו למדנו כאן, שמי שיש בלבו אפילו אחד מני אלף פחד מפני סכנת דרכים, מחמת שאין אמונתו שלימה בהשי"ת, הוא באמת אינו מצווה ועומד לעלות לארץ, והצדיקים בענוותנותם סברו שעדיין אין בטחונם שלם בהקב"ה ואסור להם לעלות לארץ. אבל מי שאמונתו שלימה ואיתנה, והוא אינו מתירא מפני סכנת דרכים, כי הוא יודע שהוא שליח מצוה ולמען מצות ה' ילך באש ובמים, מתוך אמונה שלא יתכן שההולך בשליחות מצות ה' יבוא לידי סכנה, אדם כזה באמת מצוה

רק מי שמאמין בשם ה' ולא בורוע בשר, ולכן נגזר עליהם למות במדבר.

*

בזה נראה לומר פירוש אמת לאמיתה של תורה בפסוק, ויהם בלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה, אבל הוסיף ואמר שתנאי יש בדבר, אימתי עלה נעלה וירשנו, כאשר נדע ונאמין כי יכול נוכל לה, הדיינו שלא נירא מרבבות עם, ולא ירך לבבנו בראותנו גוים גדולים וגיבורי כח, כי אין אנו באים בכוחו של בשר ודם שמחמת כן נתיירא כשיש בשר ודם אחר שהוא יותר גיבור מאתנו, אלא אנו באים בנצחוננו של מקום, ולכן נאמין ונדע 'כי יכול נוכל לה', שכאשר השי"ת יהיה בעזרנו אזי אנו לברנו נוכל לה בלי שנבקש את טובתם של הגוים אשר סביבותינו, כגון עמון ומואב וכדומה, שהם יבואו לעזרתינו, כמו שטועים בימינו אנשים להישען על עזרתם של אמריקה וכדומה, אלא נקבע בלבנו שאין אנו צריכים כלל לפנות אל הגוים, אין אנו זקוקים לא לפצצת אטום ולא לטנקים וכדומה, אנו צריכים רק את הקב"ה שיהיה בעזרנו, כי לה' הישועה (תהלים ג, ט), ואם אכן נאמין ונדע כי יכול נוכל לה אזי בזכות זה עלה נעלה וירשנו אותה.

*

הוסיף הכתוב ואמר עוד, ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אותה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות, וכבר דייקנו בתחילת דברינו מה באו להוסיף עכשיו במענה זו יותר ממה

שכבר אמרו תחילה אפס כי עז העם. אכן יתבאר שעתה באו המרגלים במענה חדשה לאמר שהן אמנם הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה, כפירוש רש"י בכל מקום ראו אנשים מתיים, והרמו בזה שהגוים שם הם חוטאים ועוברי עבירה, אשר רשעים בחייהם קרויים מתיים (ברכות יח, ב), וכוונתם לאמר שהן אמת שהגוים בארץ הם חוטאים ועוברי עבירה, אבל מצד שני הרי וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות, פירוש, שהם בעלי מידות טובות ומתוקנות, אנשים הגונים וישרים ובעלי נימוסין, כעין מה שפירשו כאן בדעת זקנים מבעלי התוספות ז"ל, אנשי מדות אוכלין במדה ושותין במדה, עכ"ל.

בכך ביקשו המרגלים להוציא את דיבת הארץ רעה, לומר שאין ראוי לנו לעלות לארץ, כי שם עלולים למעות אחרי הגוים ולומר שהם אנשים טובים, והסכנה הגדולה ביותר ברוחניות הוא כאשר טועים לחשוב שגוי הוא אדם טוב והגון, מגומם ואנושי, כי בכך עלולים למעות אחריו. אלא יש לדעת שגוי הוא רוצח וליסמים וחשוד על שפיכות דמים (עירובין סב, א), ואין הוא בגדר אדם, וכפי שאמרו חז"ל (יבמות סא, א) אתם קרויים אדם ולא אומות העולם. להוציא מלב הפושעים שטועים לחשוב שאפשר להיות גוי ולהתנהג כגוי ולכלל הפחות להישאר איש הגון וישר ובעל מידות טובות, כפי שזכרנו לפני כשישים שנה שאחד סיפר בדרך הלצה, שאיש אחד סיפר על אחד מקרובי משפחתו שהוא אדם טוב וישר והגון וכו', ואחר כך הוסיף שיש לו רק חסרון אחד קטן, שלפני כמה שנים הוא יצא לשמד... והנה

ישראל לצאת לשמד וללכת אחרי דרכי הגוים, וסיבת הדבר, שהרי וכל העם אשר ראינו כתובה אנשי מדות, דהיינו שהגוים שם נחשבים לגוים בעלי מידות מתוקנות, ואסור לנו ללכת למקום כזה שמחשיבים את הגוים לבעלי מידות טובות כי מקום כזה יש בו סכנת שמד רח"ל.

אולם הקב"ה כבר הקדים רפואה לשלול מענה זו, ותחילה לראש אמר, שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל, והקושיא נודעת למה שלחו דווקא אנשים חשובים (רש"י פסוק ב), והרי לתור את הארץ יש לשלוח אנשים מומחים בדרכי הריוגול, ולא אנשי מעשה וחסידים שאין להם הבנה בדברים אלו. אלא הכוונה בזה שרצה הקב"ה להורות בכך שלא יטעו לחשוב שארץ ישראל יש בה סכנת שמד ואי אפשר שם להיות יהודי כשר, אלא ישלחו דווקא אנשים חשובים, להורות שאפשר להישאר שם אנשים חשובים, וידעו שגם שם יתקיים אשר אני נותן לבני ישראל, כלומר שאני נותן שם את תורתך ואת קרבת אלקים, ואפשר שם לעבוד את ה' וללכת בחוקות התורה. ודבר זה ישאר לדורות עולם עד לירושה עולמית בביאת המשיח, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות מלכים יא, ד) שמוֹלך המשיח יכופ כל ישראל לילך בדרך התורה.

בן יערונו ה' אלקינו שחודש תמוז הבא לקראתנו יתהפך מיגון לשמחה ומאכל ליום טוב ומאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה, ויגאל גאולת עולם במהרה בימינו אמן.

כשהדברים נאמרו לפני שישים שנה הבינו הכל שהם דיבורי הלצה וכדירותא, אך בימינו יש אנשים שבאמת טועים לחשוב כן ולומר שאמנם איש פלוני הוא כופר בעיקר, אבל לכל הפחות הוא כל כך 'אוהב ישראל' והוא איש טוב ובעל מידות טובות.

זו היא סכנת השמד הגרועה ביותר, כשטועים לחשוב שיש מציאות של גוי טוב והגון. יש לדעת שגוי אינו בגדר בן אדם אלא הוא סוג של חיה, וכפי שרגיל אני לומר שאותנו לימדו תמיד בילדותנו לדבר על הגוי בלשון גנאי והזכירו את אבריו בלשון לעג, ואמרו שלגוי אין עיניים אלא 'אויג'עס', אין לו ידיים אלא 'לאָב'עס', אין לו רגליים אלא 'לאָג'עס', אין לו פה אלא 'פֿרעסער', אין לו חוטם אלא 'נאַנע'. אבל חס ושלום מלהחשיב את הגוי לאדם טוב ולשבחו שהוא בעל מידות ותורם מכספו לצורכי צדקה ולמוסדות וכדומה, הם מלהזכיר.

בבן יפורשו הכתובים ביתר שאת, שבתחילה דיברו המרגלים אל פשוטי העם ואליהם אמרו, לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו, והיינו כפשוטו שבאו בטענה שהגוים הם חזקים ואי אפשר לנו לכבוש אותם, אבל בנוסף על כך, ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אותה אל 'בני ישראל' לאמר, דהיינו שדיברנו אל הצדיקים ובני העליה שהם במדרגת 'ישראל', נוטריקון יש שישים רבוא אותיות לתורה, ולהם אמרו, הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה הוא, פירוש, שהמקום הוא מסוכן למות במיתה ורחנית, כי אם נבוא לשם עלולים כל

בשולחן הטהור יום ש"ק פרשת שלח תשל"א

וכל הרשעה כולה בעשן תכלה וכו', ולמה יאמרו הגוים איה נא אלקיהם, כי כל חפצנו שהקב"ה יקדש שמו ברבים ויתגדל ויתקדש שמויה רבה ויתוקן העולם במלכות שמים, ואין אנו מסתפקים שרק בני ישראל זוכים לדעת כי ה' הוא האלקים.

אולם בזה בא היצר הרע ומפתה לבני ישראל שיתרעמו מדוע זה אין הקב"ה מראה נפלאותיו ומשרה שכינתו בין כל גויי הארצות, ואף שאנו משבחים אתה בחרתנו מכל העמים וכו', אמנם מדוע רק אותנו בחר השי"ת מכל העמים ואילו שאר הגוים נותרו באמונת ההבל והמונות, ועל ידי כך הוא גורם שנתרבה בעולם הכפירה בהשי"ת, שכן כביכול היה מהראוי שכל העמים יכירו וידעו כי לה' המלוכה ומלך אלקים על גוים, ועל ידי תרעומת זו נגרם שנחלשת מעט האמונה התמימה של בני ישראל.

בזה יש לפרש הכתוב, ויאמר ה' אל משה עד אנה ינאצוני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי, כי גלוי וידוע לפני שאינם אשמים כל כך בזה אלא משום שכל האותות אשר עשיתי בקרבך דייקא ולא לכל העמים, ומוזה נסתבב תרעומתם וכו"ל.

עוד אמר הקב"ה לזכותם, אם אכנו בדבר ואורישנו לא יועיל הדבר להחזירם למוטב ביסורים, וכמאמר הכתוב (ישעיה א, ה) על מה תוכו עוד תוסיפו סרה, ואם ואעשה רק אותך לגוי גדול ועצום ממנו מה יועיל דבר זה לכלל ישראל ולכבוד שמים, ועל כן מוטב להתנהג עמהם בחסד וברחמים, וכולי

בתורה ק' (במדבר יד, יא-יב) ויאמר ה' אל משה עד אנה ינאצוני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי בכל האותות אשר עשיתי בקרבך, אכנו בדבר ואורישנו ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו.

נראה לבאר דעיקר הניאוף והרוגזה שעוררו בני ישראל היה משום שעניניהם ראו ולא זר את כל האותות והמופתים עין בעין בכל עת, המן והבאר ועמוד האש והענן וכדומה, ועם כל זאת המשיכו בפשעיהם. הבשלמא אם לא היו עיניהם רואות כל הנסים האלו ואפילו רק בשמיעה מאחרים, לא היה בזה כל כך בזיון, כי אינה דומה שמיעה לראיה, וכמו שמצינו (מכילתא, מובא ברש"י שמות יב, ט, על הכתוב ויגד משה את דברי העם אל ה') שבקשו בני ישראל רצוננו לראות את מלכנו, וכן היא תפילתנו כי עין בעין נראה בשבוע ה' ציון. אבל אם על אף כל זאת שראו כמו עיניהם את האותות במצרים ועל הים וכלכתם במדבר, אף על פי כן שמו יתברך מנואץ כל היום, דא תברתיה וגרם רוגזת השי"ת עליהם.

וזוה שאמר ה' אל משה, עד אנה ינאצוני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי, והרי כל האותות האלה עשיתי בקרבך לעיניהם, ואם כן היה להם בעבור זה להיטיב דרכיהם ומעשיהם.

באופן אחר יש לומר, דהשי"ת דיבר כאן בזכותם של ישראל עם קרובו, דהנה הקב"ה אינו משרה שכינתו ואינו מראה כוחו ועוזו ונפלאותיו אלא לבניו בני ישראל. אמנם אנו מתפללים ובכנ תן פחדך ה' אלקינו על כל מעשיך וכו', ותמלוך אתה ה' אלקינו לבדך וכו',

ברוע לככם ח"ו. וזה שאמר שלח נא לעון העם הזה, משום שאינו אלא כגודל חסדך, היינו לפי גודל חסדך, והיות ולא האירה כבודו וחסדו ית"ש על גויי הארץ מזה באו לידי טענות וחטאים רח"ל, ומשום הכי שלח נא להם שאין החטא תלוי בהם ומפני רעתם ח"ו, ואמנם נתרצה השי"ת ויאמר ה' סלחתי בדברך.

האי ואולי כך יזכו לשוב כאמת בתשובה שלימה.

ולחנ"ל יש לפרש את דברי משה רבינו ע"ה אל ה' (להלן פסוק יט) שלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך וגו', היינו דבאמת בני ישראל אינם מתנהגים אלא כפי חסדי השי"ת, ואם מונע השי"ת את טובו ואורו מן העמים על ידי זה בא היצר ומסית ומדיח בטענות את בני ישראל ובאים לידי עון, אבל אין הדבר תלוי

בשולחן הטהור ליל ש"ק פרשת שלח תשל"ח

אחרים (יומא יב, ב), והוא מפתחו שהוא עיף ויגע מרוב הלימוד ועליו לנוח קצת ולברר מחשבותיו בשיחה קלה כמות שהיא, ואם שומע לעצת יצרו בדבר הזה הריהו מוסיף חיל ואומץ לבוא עליו בעלילות שונות להסיתו לדברים יותר חמורים.

וזה דבר הכתוב, וכי תשגו, היינו כעבודה זרה שבה מדבר הכתוב כאן, כמבואר בגמרא (הוריות ה, א ועובא ברש"י כאן), וקמפרש ואזיל שורש סיבת הדבר שהביאתו לידי כך, ולא תעשו את כל המצוות האלה, היינו עבירה על מצות עשה, והעבירה גררתו לעבור גם בלא תעשה, וכך הלך מדחי אל דחי עד עון עבודה זרה, וכראמרו חז"ל (שבת קה, ב) שכך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובר.

יעזור לנו הבורא כל עולמים ית"ש ויתן לנו כח להתגבר, שנוכל ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, ונוכה לתשובה שלימה ולגאולה שלימה כב"א.

בתוך"ק (במדבר מו, כב) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות האלה אשר דבר ה' אל משה וגו'.

ברמב"ן כתב, הפרשה הזו סתומה במשמעה, ויטעו בה בעלי הפשט לומר שהוא קרבן על מי שלא עשה מה שצוה לעשות והוא שוגג, ודבריהם דברי רוח וכו', אבל טעמו שתשגו ולא תעשו מה שצוה השם אבל תעשו הפכו. או יאמר שתשגו ולא תעשו מצוותיו כמה שהזהיר אתכם שלא לעשות, כי המניעות בלא תעשה יקראו מצוות כמו שאמר (ויקרא ד, ב) כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה וכו' עיי"ש.

והנראה בזה דהנה אמרו חז"ל (אבות ד, ב) עבירה גוררת עבירה, והכוונה בזה דלולי כן לא יצוייר לאיש הישראלי לעבור על צו הבורא כל עולמים, אלא שבתחילה היצר הרע מסיתו לעבור על דברים קלים שאדם דש בעקביו, וכגון לשוח שיחת חולין שעל כך עובר בעשה של ודברת בם ולא בדברים

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

והצנע לכת עם אלקיך

את האדם היושב בה לידי הכנעה ושפלות רוח.

בן האריך בזה בספה"ק זרע קודש (פרשתן, ד"ה שלח לך אנשים) שכותב בתוך דבריו: וזהו מעלת ארץ ישראל הנבחרת לנו, שמטבע הארץ ההוא לגרום להיושבים בה הכנעה וענוה, עכל"ק. בזה מבאר הכתוב בפרשה (ג, יח) וראיתם את הארץ, שיראו שכל הארץ מה הוא, רצ"ל שהיא כולה בבחינת ונחנו מה (שמות טו, ז), ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה, דגם החזק מחזיק עצמו לרפה, המעט הוא אם רב, דגם מי שהוא רב מחזיק עצמו למעט. וזה היה עיקר השליחות שגשלו על ידי משה רבינו, לראות את מעלתה הגדולה של ארץ ישראל שמביאה את האדם היושב בה להכנעה וענוה, עיי"ש דבה"ק.

השראת השכינה שבארץ ישראל מביאה למדת הענוה

הענין בזה יש לומר, דהנה על המתנאה נאמר (משלי טו, ה) תועבת ה' כל גבה לב, והוא דוחק רגלי השכינה (ברכות מג, ב), וכל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין

בתוה"ק (במדבר יג, א-ב) וידבר ה' אל משה לאמר, שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם.

ברש"י, שלח לך, לדעתך, אני איני מצווה לך, אם תרצה שלח, עכ"ל. ובבעל הטורים, שלח לך אנשים, סופי תיבות חכם, שיהיו חכמים וצדיקים. ויש לבאר הענין בזה.

בספה"ק באר שבע (פרשתן, ד"ה וידבר ה') הביא בשם מדרש, למה מכנה אותה בשם ארץ כנען, לרמוז על יצחק שנוולד בזמן שהיה אברהם אביו בן מאה שנים ושרה אמו בת תשעים שנה, מנין כנע"ן, והוא פלאי.

ארץ ישראל מסוגלת לענוה ושפלות רוח

יש לומר על דרך דאיתא בספרים הקדושים (אברבנאל, בראשית י, א; שלח"ק, פרשת לך; נועם אלימלך, פרשת וישב, ד"ה א"י וישב; דברי אמת, פרשת וישב, ד"ה במדרש וישבו) כמעט הדבר שארץ ישראל נקראת 'ארץ כנען' מלשון הכנעה, לפי שארץ ישראל מסוגלת לענוה, להביא

ישראל תהא מסוגלת לענוה ושפלות רוח. ומי שאינו יכול להתגבר על יצרו והוא מתייחר ומתנאה, הרי לא יוכל לזכות להרגיש בקדושת הארץ, ואף אם נראה בעיניו שהוא שווה בה ומתגורר שם, הרי באמת אין נחשב לו שהוא בארץ ישראל שהיא יסוד ההכנעה.

זהו שאמר הכתוב, שלה לך אנשים כאלו אשר ייתורו את ארץ כנען, רצ"ל שיחפשו ויתכוננו בשם 'כנען' המורה על מדת ההכנעה, ויבינו שבכדי לזכות לקדושת הארץ מוכרחים לילך במדה זו של ענוה ושפלות רוח. ולכן נרמז כאן תיבת 'חכם', להורות שישארו במדרגת החכמה ולא בכחינה שאמרו (פסחים סו, ב) כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו.

ארץ ישראל גמרא ופשטא

ביתר שאת יש לומר, על דרך דאיתא בספ"ק מתת י"ה (פרשתן, ד"ה במדרש) שדקדק בלשון הכתוב שאמר הקב"ה לאברהם אבינו (בראשית יג, טו) כי כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה, דצריך ביאור הלשון אשר אתה רואה, דמשמע שרק הוא רואה ואחרים אינם רואים. ותיירץ על פי הגמרא (גיטין נז, א), ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך בהר המלך, וכל אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים, חוץ משלש שהיו בהן כפלים כיוצאי מצרים וכו', מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמרא.

ונמצא שיש ב' חלקים בארץ ישראל, יש את חלק הנגלה שרואים

לדור בעולם (סוטה ה, א), וכאשר האדם לקוי במדה מגונה זו ומתרחק על ידה מהשראת השכינה ומקרבת אלקים, ממילא הוא בא לידי עבירות, שכן הא גופא שהאדם מרגיש בעצמו בחינת אני ואפסי הרי זה שורש כל החטאים, וכמו שהיה בחטא אדם הראשון ששורש החטא היה מגאווה כמו שנאמר (בראשית ג, יג) הנחש השיאני וגו', ובספרים הקדושים (אור עולם, פרשת בראשית, ד"ה ותאמר האשה; דברי ישראל, פרשת שמיני, ד"ה כל הולך) דרשו השיאני מלשון התנשאות, וכן הוא אתוון 'יש אני' (נפע שעשועים, פרשת בראשית, ד"ה איתא בכתיבי), וד"ן גרמא לחטאו שהביא מיתה לעולם.

שבן כאשר היצר הרע חפץ להכשיל את האדם בעבירות, תחילה רואש הוא צריך לגרום לו ריחוק מהקב"ה ומהשכינה הקדושה, ולכן עושה כל מה שביכולתו להביאו לנקודת התנשאות וגאווה, וכאשר דוחק על ידי זה את רגלי השכינה והקב"ה מתרחק ממנו כביכול, אזי כבר יכול בקל לפתותו לדבר עבירה. ולכן ראשית עבודת האדם הוא להביא עצמו לענוה ושפלות, ויכיר שכל מה שיש לו הוא לא מחמת כשרונו והריפותו אלא הכל ניתן לו במתנה מן השמים, הן ברוחניות והן בגשמיות, ועל ידי מדה זו יזכה להשראת השכינה.

והיינו טעמא שארץ ישראל מסוגלת לענוה, כי הלא יש בה תמיד השראת השכינה כדכתיב (דברים יא, יב) ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, וכיון שהמתנאה דוחק רגלי השכינה לכן נתעורר הכרח שארץ

מה שנאמר (מיכה ו, ה) והצנע לכת עם אלקיך, וכאשר הוא לומד ומתפלל או מקיים איזה מצוה, יהא זה בלתי לה' לבדו ויסתיר הדבר מעיני הבריות ולא יתפאר בעיני אחרים, שעל עבודה כזו אמרו (בבא מציעא פה, א) איסתרא בלגינא קיש קיש קיש קריא. כן סיפר כ"ק אאדמו"ר (שליט"א) [זי"ע] שכאשר הסתופף בצל קדושת דו"ז הרה"ק רבי שלום אליעזר זי"ע בראצפערט בחג הסוכות בשנת תש"ד לפני שהיתה המלחמה באונגריין, באמצע עריכת שולחנו גחן ולחש לו, קבלתי מצדיקים שעיקר העבודה היא בלב, עכד"ק.

בענין זה ראיתי ביאור נפלא מכ"ק אאדמו"ר על מה שנאמר בפרשת הסנה (שמות ג, ב-ה), וירא מלאך ה' אליו וגו' ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה וגו', וירא ה' כי סר לראות וגו' ויאמר אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא. ולכאורה זהו פליאה עצומה שמשה רבינו לא הרגיש בכוחות עצמו בקדושת המקום, וכבר נודע עובדות על צדיקים קדושים מתלמידי הבעש"ט הקדוש שכאשר הגיעו למקום מסויים שקיימו שם פעם איזה מצוה או שמלפנים שהיה שם איזה צדיק, היו מרגישים בזה, והיאך זה לא הרגיש משה רבינו שהמקום ההוא היא אדמת קודש.

אלא שהקב"ה סיבב זאת כי רצה ללמד דעת לבני ישראל, שעיקר העבודה צריך להיות בהסתרה ובכיסוי, לכל ירגיש בו שום אדם. וכמו שמשה רבינו לא הרגיש שאדמת קודש הוא, כן

אותה כאשר היא גמדא, ויש חלק המוסתר והמוצנע שיכולים לראותו רק כשהיא פשטא, וזה מתפשט ונגלה רק כאשר בני ישראל יושבים עליה, ואדמות אלו מעולם לא היו תחת שליטת אומות העולם כיון שהם אינם זוכים להתגלות המקומות הללו. וזהו שאמר הקב"ה לאברהם אבינו, כי כל הארץ אשר אתה רואה, רצ"ל כל אלו החלקים בארץ ישראל שרק אתה בקדושתך יכול לראות ואין אחרים יכולים לראותם, לך אתננה, שזה יהיה לבני ישראל בלבד ולא לאומות העולם, עכדה"ק.

בספה"ק ברית אברם (פרשתו, אות כה) הביא את דבריו, וביאר על פי זה שלכן נתבקש משה רבינו לשלוח אנשים צדיקים דייקא לתור את הארץ, כדי שהם יהיו במדרגה שיוכלו לראות גם את החלקים הנסתרים והמוצנעים שבארץ ישראל, אף שבאותה שעה לא היו יכולים פשוטי עם לראותם מחמת שישבו שם אומות העולם. וזהו ויתורו את ארץ כנען, את בא לרבות כמו אתין וגמין שהם ריבויין (רש"י, עירובין קה, א ד"ה אך חלק), והיינו שיתורו גם את החלק הנוסף לארץ ישראל, אשר אני נותן לבני ישראל דייקא, וכאמור שחלקים אלו מיועדים לבני ישראל בלבד בזמן שיושבין עליה, עיי"ש.

המסתיר עבודתו זוכה להתגלות חלקי הארץ המוסתרים

הנה עיקר עבודת האדם את בוראו צריך להיות בינו לבין קונו לקיים

מבהיל על הרעיון, שהסתיר עבודתו לא רק מאנשים בשר ודם לשם שמות של כבוד המדומה וכדומה, אלא אפילו מלאכי מרום לא השיגו אותו. ולא לחנם כינהו תלמידו הגדול זקה"ק מצאנו זי"ע בתואר מורי החכם, כי כאמור זהו בחינת חכמה להסתיר העבודה באופן נשגב כזה.

ואולי יש לומר שענין זה היה גם אצל יעקב אבינו, שהסתיר עבודתו בהסתר גדול כל כך עד שאפילו יצחק אביו לא השיג מדרגתו, ולכן רצה לתת הברכות לעשו בנו ולא ליעקב. ומצינו שגם המלאכים לא הכירו בו כדאשכחן (חולין זא, ב) דבעו לסכוניה, וזאת כי עבודתו של יעקב היתה מוצנעת עד מאד, ואפילו מצבא מרום. ואחר כך כשבא עשו הרשע וביקש לקבל הברכה, אמר לו יצחק אבינו (בראשית כו, לה) בא אחיך במרמה ויקח ברכתך, וברש"י, במרמה - בחכמה, והיינו שעכשיו נודע לו ליצחק שיעקב בנו הולך במדת חכמה ומסתיר עבודתו חותם בתוך חותם לכל יכירו בו.

ויורמז בכתוב (בראשית לו, ב) אלה תולדות יעקב יוסף וגו', שאצל שניהם מצינו דרך עבודת קודש זו שהסתירו עבודתם מעין כל, ואפילו מצדיקי עליון ומלאכי מרום. ולכן כל מה שלמד יעקב אצל שם ועבר מסר ליוסף (רש"י שם, ג), דכיון ששניהם היו מושלמים במדת הענוה והצנעת עבודתם, לכן היו ראויים להשיג סודות התורה, ודלא כהמתייחר אשר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת כנ"ל, שהוא מאבד בחינת חכם וממילא אינו זוכה להשיג התורה.

צריך כל אדם להקפיד ששום יציר נברא לא ירגיש בעבודתו את בוראו, ואז תהיה עבודתו ראויה ורצויה לפני המקום, עכדה"ק.

וזהו המכוון במה שאמרו שארץ כנען הוא מלשון הכנעה, ראדם כזה שכל עבודתו היא בהסתר ובבחינת והצנע לכת עם אלוקיך, ומקיים מצוות בינו לבין קונו בפנימיות מתוך הכנעה וענוה, אזי מדה כנגד מדה הוא זוכה לראות גם את החלקים המוסתרים והמוצנעים של ארץ ישראל, וכל המקומות הפנימיים שאין אדם פשוט רואה אותם, נגלים הם לפניו.

צדיקים בחכמתם מציניעים מדרגתם גם ממלאכי מעלה

מדרגה זו מצינו אצל יוסף הצדיק, שהיה מסתיר עבודתו בהסתר בתוך הסתר ומכסה את דביקותו בבוראו באלפי כיסויים, עד שאפילו אחיו השבטים הקדושים לא השיגו מדרגתו וסברו שאינו מתנהג כהוגן. ולכן נאמר עליו (בראשית לו, ג) כי בן זקונים הוא לו, ותרגומו, ארי בר חכים הוא ליה, והיינו שהיה במדרגת חכם, שכן בשביל להסתיר מדרגתו באופן כזה שאפילו השבטים הקדושים לא יבינו את מעלתו, צריכים להיות חכם מחוכם.

ויודע מהרה"ק מראפשיץ זי"ע שכל עבודתו היתה בהסתרה נפלאה עד מאד, וכשעה לפני הסתלקותו הכה באצבע צרדה והכריז ואמר, עכשיו נודע לו להבעל דבר שאין אני משלו. וזהו

להרגיש קדושת הארץ בכח מדת הענוה

זהו שנאמר, וידבר ה' אל משה לאמר, וכבר דקדקו למי היה צריך משה רבינו לומר את הדברים, ולדרכנו יש לומר דבא לרמוז שיוורה לבני ישראל את הנרמז כאן על מדת הענוה. ואמר לו הקב"ה, שלח לך אנשים, היינו כאלו הנראים כלפי חוץ כאנשים פשוטים, ויתורו מורה על בחינת חכמה על דרך הכתוב (קהלת א, יג) ונתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה וגו', את ארץ כנען, מלשון הכנעה, רצ"ל שילכו בענוה והכנעה מופלגת, ובמדת החכמה יסתירו מעלתם ומדרגתם מעין כל, ששום בריה שבעולם לא תשיג את גודל יקרת ערכם בעבורת ה'.

ואמר עוד, איש אחד איש אחד, רצ"ל שתמיד ירגישו שהם ביחידות ולא בין אנשים, וכל עבודתם תהיה באופן כזה של הסתרה והצנע לכת עם אלקיך. למטה אבותיו, שירגישו בחינת מטה מטה, תשלחו כל נשיא בהם, נשיא מלשון התנשאות, והיינו לשלח ולגרש כל נקודה של התנשאות. ורק כאשר ילכו באופן כזה יזכו להשיג את קדושת הארץ ויראו גם את החלקים המוצנעים והמוסתרים שבארץ ישראל. ולכן נרמז כאן תיבת 'חכם', כי כאמור זה מדרגת החכמה, להסתיר את המעשים והמדרגות מכל יצור נברא.

וזהו שלח לך, לדעתך, היינו לדעתו של משה רבינו שהיה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב, ג), ורק כשילכו עם ענוה ושפלות רוח יזכו לראות את טוב הארץ. ולכן אמר להם משה (שם יג, ז), עלו זה בנגב, דצד דרום מורה על בחינת חכמה ועל דרך (כבא בתרא כה, ב) הרוצה להחכים ידרים, ועליתם את ההר, רומז להר סיני הנמוך שבהרים שהקב"ה בחר בו כדי ללמד ענוה (סוטה ה, א), והורה להם בזה לילך במדת חכמה ולהסתיר מדרגתם מתוך ענוה מופלגת, ואז יעלה בידם לבצע שליחותם באופן הראוי.

לכן נרמז בארץ 'כנען' מנין שנותיהם של אברהם ושרה בעת לידת יצחק בנם, לרמוז שלזכות להרגיש קדושת הארץ יכולים רק על ידי מדת ענוה, כאברהם אבינו שאמר (בראשית יח, כו) ואנכי עפר ואפר, וכן שרה אמנו היתה מופלגת בענוה כי הלא אברהם אבינו היה מפל לה בנביאות (שמות רבה א, א; רש"י, בראשית כא, יב), והיינו שהיא היתה נביאה גדולה, ובהכרח שהיתה מצויינת במדת הענוה כי הלא כל המתיהר אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו (פסחים, שם). וכאמור שאברהם אבינו זכה לראות את חלקי ארץ ישראל המוסתרים והמוצנעים, וזאת בשכר מדת ענוותנותו והסתרת מעשיו הטובים מעין כל.

ובעידן רעוא דרעין

ש"ק פרשת שלח תשנ"ד

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות הד"ת לכבוד השמחה במעונם או להנציח קרובים נא יפנו מבעוד מועד בטלפון: 052-7140042

הרה"ח ר' **אברהם דייטש** הי"ו

משב"ק אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

והרה"ח ר' **עמרם דייטש** הי"ו - קרית צאנז, נתניה

לעילוי נשמות

אביהם הרה"ח ר' **יעקב** ב"ר יעקב ז"ל **דייטש**

נלב"ע ביום כ"א סיון תשנ"ז

אימם מרת **פערל** ב"ר אברהם לורבר ע"ה

נלב"ע ביום כ"ז אלול תשע"ז

תנצב"ה

*****

הרה"ח ר' **יוסף דהן** הי"ו

נתניה

לעילוי נשמת

חמיו הרה"ח ר' **שמעיה** ב"ר יהודה ופרחה ז"ל **והנזן**

נלב"ע ביום כ"א סיון תשס"ב

תנצב"ה

*****

הרה"ח ר' **בר יוחאי שמעון** הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לעילוי נשמת

אביו הנכבד מחשובי עדתנו הק', מקים ובונה מוסדותינו הק' בחיפה

הרה"ח ר' **ישראל אברהם** ב"ר יוסף יהושע ז"ל **שמעון**

נלב"ע ביום כ"ו סיון תשנ"ו

תנצב"ה

*****

הרה"ח ר' **שלום שטמר** הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לעילוי נשמת חמיו

הרה"ח ר' **ישראל** בן הגה"צ ר' מאיר **גרוס** זצ"ל אב"ד שארקאד

נלב"ע ביום כ"ז סיון תשס"א

תנצב"ה

הרה"ג ר' דוד נתנאל שוורץ שליט"א

ר"מ בישיבת סאטוב ובעל 'פלאי התורה' - אשדוד

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח שואל אריה שיחי

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ג ר' ברוך יהודה ליב שרשבסקי שליט"א

ראש כולל מתיבתא ירושלים ומעשה חושב בבית שמש

החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, כ"ב סיון, באולמי 'ארמונות אור' (וולף) ירושלים

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' נחום אריה ברנט הי"ו - ירושלים

לזכות בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה במזל טוב

עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח שמואל זאב ידוואב שיחי

בן הרה"ח ר' פרץ הי"ו

החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, כ"ב סיון, באולמי 'הדר גוטניק' ירושלים

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' מרדכי אליעזר הכהן שוורץ הי"ו

אלעד

בן הרה"ח ר' חיים שלמה זלמן הי"ו, וחתן הרה"ח ר' מנחם מענדל שכטר הי"ו

לזכות בנו הב' יצחק צבי שיחי

שנכנס לעול המצוות במזל טוב

יזכה לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

משפחת זלמנוביץ הנכבדה הי"ו

לעילוי נשמת

אביהם ועמרת ראשם, רב האי גאון וצדיק המפורסם לשם ולתהלה

זקן תלמידיו המובהקים של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע

הגה"צ רבי ישראל אריה בן מוה"ר שמואל נטע זצ"ל הי"ד זלמנוביץ

ראב"ד עכו ומח"ס "חיי נפש"

נלב"ע ביום כ"ג סיון תשס"ג

ולעילוי נשמת אחותם הרבנית פסיה יענטע ע"ה ויים

בת הגה"צ מוה"ר ישראל אריה זצ"ל - נלב"ע ביום י"ג סיון תשע"ח

תנצב"ה